

Provedba ekološke dimenzije UN Agende 2030 u EU

Environmental Implementation of UN Agenda 2030 in the EU

Sažetak

Članak analizira provedbu ekološke dimenzije Agende 2030 u EU. Uvodni dio posvećen UN Agendi 2030 – zaštiti okoliša i klimatskim promjenama nudi detaljni pregled ciljeva, koji pokrivaju ekološku dimenziju Agende 2030 u užem smislu, dok naredno poglavlje posvećuje pažnju analizi provedbi tih ciljeva u EU u dokumentima, strategijama te prema indikatorima unutar godišnjih izvještaja Eurostata. Članak zaključuje kako, unatoč predanosti EU ekološkim politikama, posebno u kontekstu klimatskih promjena, dodatno značajniju pozornost treba usmjeriti na implementaciju dva elementa: proces prilagodbe klimatskim promjena i proaktivnu ulogu EU u globalnoj klimatskoj akciji.

Ključne riječi: EU, UN Agenda 2030, ciljevi održivog razvoja, klimatske promjene

JEL klasifikacija: Q01, Q58, F55

Abstract

The paper analyses the implementation of the environmental dimension of Agenda 2030 in the EU. The introductory section on UN Agenda 2030 - Environmental and Climate Change offers a detailed overview of the objectives, covering the environmental dimension of Agenda 2030 in a narrower sense, while the next section focuses on analysing the implementation of these goals in the EU through documents, strategies and indicators within Eurostat annual reports. The paper concludes that, despite the EU's commitment to environmental policies, especially in the context of climate change, further attention needs to be focused to implementing two elements: the climate change adaptation process and the proactive role of the EU in global climate action.

Keywords: EU, UN 2030 Agenda, Sustainable Development Goals, climate change

JEL classification: Q01, Q58, F55

1. UN Agenda 2030 – zaštita okoliša i klimatske promijene u užem smislu

UN Agenda 2030 usvojena u rujnu 2015. godine potpuno je jedinstvena u svom opsegu i idejama za osiguravanje kvalitetnije budućnosti za sve ljude na planetu Zemlji. Taj dokument je rezultat dvogodišnjih pregovora između zemalja članica UN-a, civilnog društva te poslovne zajednice. On je u potpunosti univerzalan i po sadržaju i po obuhvatu ciljeva održivog razvoja. Uz to, svi su ciljevi međusobno povezani i nije moguće ostvariti

jedan bez drugog, kao što ih nije moguće ostvariti bez volje i zalaganja svih zemalja članica UN-a. To se posebno odnosi na ekološku dimenziju Agende, odnosno ciljeve koji adresiraju zaštitu okoliša i klimatske promjene.

Europska unija imala je vrlo značajnu ulogu u usvajanju UN Agende 2030. Nakon usvajanja dokumenta, postavila je njegovu implementaciju te provedbu ciljeva održivog razvoja kao jedan od svojih prioriteta te s njima usklađuje svoje politike i strategije. Iako se ekološka dimenzija Agende proteže kroz više ciljeva, u ovom će se članku u

Prof.dr.sc. **Goran Bandov**
Visoka škola međunarodnih odnosa i
diplomacije Dag Hammarskjöld
E-mail: gbandov@gmail.com

Doktorand **Nikolina Herceg Kolman**
Hrvatski sabor
E-mail: nikolina.herceg.kolman@gmail.com

Akademik **Ivo Šlaus**
Institut Ruđer Bošković
E-mail: slaus@irb.hr

Prof. **Goran Bandov**, PhD
Dag Hammarskjöld University College of
International Relations and Diplomacy
E-mail: gbandov@gmail.com

Nikolina Herceg Kolman, PhD student
Croatian Parliament
E-mail: nikolina.herceg.kolman@gmail.com

Ivo Šlaus, Academician
Ruđer Bošković Institute
E-mail: slaus@irb.hr

nastavku analizirati ciljevi, koji se u užem smislu odnose na zaštitu okoliša te njihova provedba u EU.

Zaštitu okoliša i klimatskim promjenama u užem smislu posvećeno je pet ciljeva održivog razvoja: cilj 6 – čista voda i sanitarni uvjeti, cilj 7 – pristupačna energija iz čistih izvora, cilj 13 – očuvanje klime, cilj 14 – očuvanje vodenog svijeta i cilj 15 – očuvanje života na zemlji. Za svaki od navedenih ciljeva postavljeni su podciljevi i indikatori provedbe.

Čista voda i sanitarni uvjeti (cilj 6), kao glavni cilj postavlja univerzalni pristup sigurnim i pristupačnim izvorima vode te adekvatnim sanitarijama. Podciljevi obuhvaćaju bolju kvalitetu vode te smanjivanje zagađenja, minimiziranje ispuštanja opasnih kemikalija i materijala, implementiranje integriranog upravljanja vodnim resursima do 2030., očuvanje i obnavljanje vodnih ekosustava te proširenje međunarodne suradnje i izgradnja kapaciteta za potporu zemljama u razvoju u implementaciji (UN Agenda 2030, 2015.).

Glavni podciljevi unutar cilja 7 - pristupačna energija iz čistih izvora uključuju univerzalni pristup pouzdanoj energiji do 2030. godine, značajno povećanje obnovljivih izvora energije (trenutno samo 17 posto), udvostručenje globalne stope poboljšanja energetske učinkovitosti do 2030., suradnju i ulaganje u istraživanje i razvoj tehnologija za čistu energiju (UN Agenda 2030, 2015.).

Okvir za cilj 13 – očuvanje klime - postavlja Okvirna konvencija UN-a o promjeni klime. Protokol iz Kyota uključivao je obvezu smanjivanja emisije stakleničkih plinova samo za 37 razvijenih država (Kyoto Agreement, 1998.), a Pariški sporazum, potpisuje 197 država, dok ga je za sada ratificiralo 184 države i EU (UN, Paris Agreement, 2017.). Cilj je smanjiti globalno zagrijavanje za 1,5 – 2 stupnja celzijusa u odnosu na predindustrijsku razinu. Ovaj je sporazum bitno drugačiji od prethodnog sporazuma iz Kyota po tome što uključuje sve države članice i potpuno je dobrovoljan, odnosno države se samostalno odlučuju „obvezati“ i to u mjeri u kojoj same procjene da mogu i žele (UN, Paris Agreement, 2017.).

Unutar cilja 14 – očuvanje vodenog svijeta, glavni naglasak je na zaustavljanju posljedica globalnog zatopljenja i onečišćenja te pretjeranog korištenja

i uništavanja podmorja (UN Agenda 2030, 2015.).

Na UN-ovoj konferenciji 2017. godine usvojeno je preko 1300 obaveza država, udruuga civilnog sektora, znanstvene zajednice i privatnog sektora, tzv. „zajednice“ i akcije za oceane te usvojenja deklaracija „Naš ocean, naša budućnost, poziv na akciju“. Kao glavni ciljevi postavljeni su: implementacija UN Konvencije o pravu mora, acidifikacija oceana, očuvanje koraljnih grebena, održivo ribarstvo, sprečavanje zagađenja podmorja, očuvanje i zaštita morskih i obalnih ekosustava, istraživanje i razvoj te održiva, „plava“ ekonomija (Our Ocean, Our Future: Call for Action, 2017.).

Cilj 15 – očuvanje života na zemlji oslanja se na UN-ovu konvenciju o očuvanju bioraznolikosti iz 1992. godine, a glavni naglasak je na očuvanju šumskih ekosustava i vegetacije te slatkovodnih ekosustava te na očuvanju biljnih i životinjskih vrsta i borbi protiv dezertifikacije (Agenda 2030, 2015.). Glavni podciljevi unutar cilja 15 su: restauracija, konzervacija i održivo korištenje slatkovodnih ekosustava, održivo upravljanje svim vrstama šuma i zaustavljanje deforestacije, restauracija zemlje i tla uništenih sušama, očuvanje planinskih ekosustava, zaustavljanje degradacije prirodnih staništa životinjskih vrsta, zaustavljanje krivolova i ilegalnog trgovanja zaštićenim vrstama, smanjivanje utjecaja invazivnih stranih vrsta na ekosustave (Agenda 2030, 2015.).

2. Implementacija ekološke dimenzije UN Agende 2030 u EU

Europska unija želi biti predvodnicom implementacije UN Agende 2030, a posebne napore usmjeruje na implementaciju cilja 13 – očuvanje klime. Upravo zato je nužno posvetiti pažnju kratkom pregledu EU okvira za implementaciju UN Agende 2030, a potom i stanju implementacije ciljeva, koji obuhvaćaju ekološku dimenziju Agende.

Nakon usvajanja UN Agende 2030, EU je usvojila novu strategiju održivog razvoja, kojom su ciljevi usklađeni sa sedamnaest ciljeva Agende. Strategija je usvojila novi pristup implementaciji Agende, koji je uključio nekoliko ključnih aktivnosti (Europska komisija, 2016:18):

- inkorporiranje ciljeva održivog razvoja u sve EU politike (strategija pametnog rasta Europa 2020 uključuje nekoliko ciljeva)

- objavljivanje redovitih izvještaja o napretku od 2017. godine
- razvijanje partnerstva s vladama zemalja članica, Europskim parlamentom i ostalim EU institucijama, međunarodnim organizacijama, organizacijama civilnog društva te ostalim dionicima
- pokretanje platforme na visokoj razini, s ciljem razmjenjivanja najboljih praksi u implementaciji Agende.

Najznačajniji EU dokument, koji se posvećuje održivom razvoju je strategija Europa 2020, koja obuhvaća pitanja zapošljavanja, istraživanja i razvoja, klimatskih promjena i energije, obrazovanja, siromaštva i socijalne isključenosti. U području klimatskih promjena i energije Strategija je postavila za cilj smanjivanje emisije stakleničkih plinova na razine 20 posto niže od onih 1990. godine, 20 posto energije iz obnovljivih izvora i povećanje energetske učinkovitosti za 20 posto. Upravo u području klime i energije je postignut najveći napredak te se očekuje kako će ciljevi u tom području biti ispunjeni ili da će biti vrlo blizu tome (Europska komisija, 2010:9).

Dokument Europske komisije "Prema održivoj Europi do 2030." postavlja tri moguća scenarija za implementaciju UN Agende 2030 u EU, koji se temelje na premisi da EU ima značajne kompetitivne prednosti da bude predvodnik u ostvarivanju ciljeva održivog razvoja. Te prednosti uključuju snažnu socijalnu državu, značajno ulaganje u istraživanje i razvoj te visoke socijalne, zdravstvene i ekološke standarde (Europska komisija 2018:6-9). S druge strane, dokument kao izazove za implementaciju Agende identificira klimatske promjene, tehnološke i demografske promjene, nejednakost i manjak socijalne kohezije (Europska komisija 2018:10-13). Tri scenarija, koje dokument predviđa su: 1.) jedinstvena strategija, koja će služiti kao vodič za aktivnosti EU i država članica; 2.) kontinuirano uključivanje ciljeva održivog razvoja u sve EU politike, ali bez obvezujuće strategije za države članice; 3.) veći fokus na vanjske aktivnosti, uz konsolidaciju ambicija unutar EU.

2.1. Implementacija ciljeva 6, 7, 13, 14 i 15

Iako su ciljevi održivog razvoja međusobno isprepleteni i zapravo nije moguće proučavati

jedan cilj potpuno neovisno od ostalih, u nastavku će biti kratko analizirana upravo implementacija svih ciljeva uže ekološke dimenzije, kako bi se utvrdio stupanj implementacije svakog pojedinog cilja u EU.

2.1.1. Cilj 6 - pristup čistoj vodi i sanitarijama

Prema Eurostatovom izvještaju za 2019. godinu EU kontinuirano napreduje kad je u pitanju pristup čistoj vodi i sanitarijama. Od 2010. koncentracija zagađenja u rijekama i jezerima se smanjuje, a poboljšava se i kvaliteta vode u kojoj se kupuje gotovo sve zemlje članice imaju univerzalni pristup sanitarijama (izuzetak je Rumunjska, u kojoj i dalje 27 posto stanovnika nema pristup sanitarijama) (Eurostat, 2019:131).

Zaštita voda od zagađenja i očuvanje vodnih resursa je dugi niz godina u fokusu EU politike zaštite okoliša. U skladu s Okvirnom direktivom o vodama (2000/60/EZ) EU države članice bile su obvezne postići dobro stanje površinskih i dubokih voda do 2015. godine, osim ako nije bilo osnove za izuzeće, kad je bilo moguće produljiti razdoblje u kojem se moraju ispuniti odredbe Direktive do 2021., odnosno 2027. godine. Dobar status znači da je bilo potrebno dostići određene standarde kvalitete voda, koji pretpostavljaju tek male promjene u odnosu na ono što se očekuje (mali ljudski utjecaj) (Eurostat, 2019:133).

2.1.2. Cilj 7 – pristupačna i čista energija

Prema izvještaju Eurostata za 2019. situacija vezana uz pristupačnu i čistu energiju je u odnosu na prethodnu godinu u određenoj mjeri pogoršana. Prvenstveno se to odnosi na kontinuirano povećanje potrošnje energije od 2014. godine te na povećanu ovisnost o energiji iz uvoza. S druge strane, udio obnovljivih izvora energije i dalje raste, iako je rast usporen (Eurostat, 2019:147).

Prema strategiji Europa 2020 (Europska komisija, 2010.) cilj EU je povećati energetska učinkovitost za 20 posto do 2020. godine te barem za 32,5 posto do 2030., prema revidiranoj Direktivi o energetskoj učinkovitosti. (2012/27/EU) Unutar kohezijska politike EU ulaže se 29 milijardi eura u održivu energiju, uključujući i energetska učinkovitost, obnovljivu energiju, pametnu energetska infrastrukturu te istraživanje i inovacije za nisko-ugljičnu energiju.

Bandov, G., Herceg Kolman, N., Slaus, I.

Provedba ekološke dimenzije UN agende 2030 u EU

Strategija također predviđa povećanje udjela obnovljive energije u ukupnoj energetskej potrošnji na 20 posto do 2020. godine. Ovaj cilj posebno je važan u kontekstu ublažavanja klimatskih promjena.

Korištenje obnovljivih izvora energije kontinuirano raste u EU te je 2017. činilo 17,5 posto ukupne potrošnje. Pritom je korištenje obnovljivih izvora energije raslo u svim sektorima (električna energija, struja, grijanje i hlađenje i promet). Najveći udio obnovljivih izvora energije koristi se za potrebe električne energije (30,8 posto), a najmanje u prometu (7,6 posto), iako se udio korištenja u prometu značajno povećao od 2004., kad je bio na 1,4 posto (Eurostat, 2019:150).

Što se tiče pristupačne energije, 2017. je 7,8 posto stanovnika EU prijavilo kako ne ostvaruje kvalitetan pristup dostupnoj energiji. Ruska federacija i dalje je glavni dobavljač energije za EU s udjelom od 38,5 posto uvoza plina, 33 posto uvoza nafte i 38,8 posto uvoza krutih goriva (Eurostat, 2019:152).

EU kohezijska politika (2014. – 2020.) ulaže 350 milijardi eura u pametni, održivi i inkluzivni rast, pri čemu se velik dio tih sredstava ulaže u smanjivanje energetske siromaštva i osiguranje pristupačne energije (Eurostat, 2019:152-153). S tim ciljem, među ostalim, donesena je i Strategija o energetskej uniji (Europska komisija, 2015.).

2.1.3. Cilj 13 – očuvanje klime

Tijekom proteklih nekoliko godina napredak u području očuvanja klime je postignut u samo određenim aspektima, dok je u nekima došlo do negativnog razvoja situacije. Po pitanju emisije stakleničkih plinova moguće je još uvijek ostvariti cilj iz strategije Europa 2020 (20 posto manje u odnosu na razinu iz 1990. godine), međutim vrlo vjerojatno neće biti ostvaren cilj vezan uz energetske učinkovitost. K tome, EU članice sve više osjećaju posljedice klimatskih promjena, kao što je povećanje temperature zraka, povećanje površinske temperature mora i acidifikacija oceana (Europska komisija, 2015:255).

U lipnju 2018. godine su kao rezultat među-institucionalnog dogovora povećane ambicije za razdoblje do 2030. godine – barem 40 posto manje emisije stakleničkih plinova u odnosu na razine iz 1990. godine, 32 posto udjela obnovljivih

izvora energije i 32,5 posto povećana energetska učinkovitost (Europska komisija, 2015:255).

Kohezijska politika EU (2014. – 2020.) osigurala je 29 milijardi eura za programe, koji promiču inicijative za održivu energiju, uključujući energetske učinkovitost, obnovljivu energiju, pametnu energetske infrastrukturu i istraživanje i razvoj za nisko-ugljičnu energiju. (Eurostat, 2019:255 - 256).

EU je 2013. usvojila Strategiju prilagodbe klimatskim promjenama. Dosad je 25 država usvojilo nacionalne strategije, a u preostalim državama su strategije u fazi pripreme. Evaluacija Strategije, koju je 2018. objavila Europska komisija zaključuje kako je Strategija postigla planirane ciljeve (Europska komisija, 2018.).

2.1.4. Cilj 14 – očuvanje vodenog svijeta

Praćenje implementacije cilja 14 uključuje oceane, očuvanje podmorja i održivo ribarstvo. Kad su u pitanju oceani, ciljevi su prvenstveno koncentrirani na sprečavanje daljnje acidifikacije oceana i sprečavanje zagađenja mora (Eurostat, 2019:275).

Nakon usvajanja Direktive o kakvoći vode za kupanje (2006/7/EZ) kvaliteta vode se poboljšava, a analize se provjeravaju redovno tijekom sezone kupanja (Eurostat, 2019:275).

U siječnju 2018. Europska komisija je predstavila je Strategiju za plastiku u cirkularnoj ekonomiji, a 2019. usvojena je Direktiva o smanjenju utjecaja određenih plastičnih proizvoda na okoliš (EU) 2019/904, kojom su zabranjeni određeni plastični proizvodi za jednokratnu upotrebu.

2.1.5. Cilj 15 – očuvanje života na zemlji

Praćenje provedbe cilja 15, u EU obuhvaća stanje ekosustava, degradaciju tla i bioraznolikost. U posljednjih nekoliko godina je, prema izvještaju Eurostata iz 2019. godine, postignut napredak u poboljšanju stanja ekosustava, međutim, puno manje uspjeha bilo je po pitanju sprečavanja degradacije tla i očuvanja bioraznolikosti.

EU Strategija o bioraznolikosti (Europska komisija, 2011.) postavila je šest ciljeva kako bi se spriječio gubitak bioraznolikosti do 2020. godine: puna implementacija Direktive o očuvanju prirodnih staništa i divlje flore i faune (92/43/EEZ) i Direktive o očuvanju divljih ptica (2009/147/EZ), očuvanje

i obnavljanje ekosustava, povećanje doprinosa poljoprivrede i šumarstva bioraznolikosti, održivo korištenje ribolovnih resursa, borba protiv stranih invazivnih vrsta i aktivno uključivanje u rješavanje globalne krize bioraznolikosti. Kroz program LIFE financiraju se projekti očuvanja prirode u zemljama članicama, a financiranje je dostupno i unutar Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj projekte, koji su usmjereni na gubitak bioraznolikosti (Eurostat, 2019:300).

Europska komisija je 2014. pokrenula evaluaciju provedbe dviju direktiva, pod nazivom „fitness check“, a rezultati evaluacije su pokazali kako je potrebno više efikasnosti u njihovoj provedbi kroz partnerstva s raznim dionicima u zemljama članicama. Na temelju tih uvida Komisija je 2017. godine pokrenula „Aktijski plan za prirodu, ljude i ekonomiju“ s ciljem ubrzane implementacije direktiva te zaustavljanjem gubitka bioraznolikosti, posebno u odnosu na ublažavanje i prilagodbu klimatskim promjenama. Nositelji aktivnosti akcijskog plana su Komisija i Odbor regija, ali planom se pozivaju i države članice da djeluju, kao i razni zainteresirani dionici, s naglaskom na partnerstva za „izgradnju mostova između prirode, ljudi i ekonomije“ (Europska komisija, 2017:3).

2.2. EU plan za klimatske promjene – dugoročna strategija do 2050. godine

U studenome 2018. godine Europska komisija predstavila je dugoročnu strategiju za naprednu, modernu, konkurentnu i klimatski neutralnu ekonomiju do 2050. godine. Strategija predviđa klimatsku neutralnost u EU kroz ulaganje u nova tehnološka rješenja, osnaživanje građana te usklađivanje aktivnosti u ključnim područjima kao što je industrijska politika, financije i istraživanje, u osiguravanje socijalne pravednosti. Dugoročna strategija obuhvaća gotovo sve EU politike, a u skladu je i s ciljevima Pariškog sporazuma.

Strategija ne postavlja ciljeve, nego nudi viziju i inspiraciju raznim dionicima, znanstvenicima, poduzetnicima i građanima za razvoj potrebnih inovativnih industrija i tehnologija.

Glavne mjere strategije uključuju maksimiziranje energetske efikasnosti, uz građevine bez emisije, maksimiziranje korištenja obnovljivih izvora energije i električne energije kako bi se u

potpunosti dekarbonizirala europska energetska opskrba, čistu, sigurnu i povezanu mobilnost, konkurentnu EU industriju i cirkularnu ekonomiju u smanjivanju emisije stakleničkih plinova, razvoj adekvatne pametne infrastrukture, korištenje svih prednosti bio-ekonomije, rješavanje preostale emisije ugljičnog-dioksida skladištenjem te ulaganje u održivo društvo.

Da bi bilo moguće ostvariti klimatsku neutralnost do 2050. godine, Strategija ističe kako su unutar EU potrebne duboke društvene i ekonomske transformacije, uz primjenjivanje principa konkurentnosti, inkluzivnosti te društvene pravednosti. To, među ostalim, podrazumijeva tranziciju na čistu energiju u središnju ulogu građana i potrošača u toj tranziciji, istraživanje i razvoj za digitaliziranu i cirkularnu ekonomiju, jačanje otpornosti infrastrukture na klimatske promjene, orijentiranje na održivo financiranje i zelenu infrastrukturu, ulaganje u ljudski kapital i opremanje sadašnje i buduće generacije adekvatnim obrazovanjem i vještinama (posebno za zelene i digitalne tehnologije) te usklađivanje svih EU politika, posebno onih, koje podupiru rast kao što su politika tržišnog natjecanja, tržišta rada, kohezijska politika i oporezivanje, s klimatskom akcijom i energetske politikom.

Potrebno je također osigurati da tranzicija bude društveno pravedna, što zahtijeva politike na svim razinama koje će osigurati da nijedna regija, zajednica ili građanin ne bude izostavljen. Strategija naglašava i ulogu EU u međunarodnim nastojanjima u očuvanju klime, posebno kroz dijeljenje znanja i iskustava u razvoju politika i strategija s ciljem implementiranja Pariškog sporazuma.

Sve države članice Strategijom su obvezane da sastave nacionalne dugoročne planove do kraja 2018. godine, a osim država uključuju se i regije, gradovi i općine te poslovna zajednica. Strategija uz to poziva i sve ostale europske institucije, nacionalne parlamente, nevladine organizacije, poslovnu zajednicu te lokalne regionalne vlasti da se uključe u raspravu o dugoročnoj viziji klimatski neutralne Europe te ostvarivanju ciljeva Pariškog sporazuma.

U ožujku 2019. Europski parlament usvaja

Bandov, G., Herceg Kolman, N., Šlaus, I.

Provedba ekološke dimenzije UN agende 2030 u EU

Rezoluciju kojom potvrđuje dugoročnu strategiju Komisije te, među ostalim, naglašava potrebu da klimatske ambicije postanu dio svih EU politika kao i potrebu za daljnjom integracijom zajedničkog tržišta da bi se energetske sektor učinkovito dekarbonizirao. Uz to, poziva Komisiju i da razmotri ujednačeniji pristup kreiranju potrebnih politika te osigura aktivnu participaciju građana. Rezolucijom Europski parlament također poziva države članice da bez odgađanja implementiraju Paket za čistu energiju te vlade na svim razinama da usvoje politike kojima potiču uključivanje građana u energetske tranzicije te razmjenjivanje najboljih praksi. U Rezoluciji se posebno ističe i kako bi Višegodišnji financijski okvir 2021. – 2027. prije usvajanja trebao biti evaluiran u odnosu na cilj ostvarivanja klimatske neutralnosti do 2050. godine.

3. Zaključak

Europska unija je od usvajanja UN Agende 2030 uskladila sve politike i strategije s ciljevima održivog razvoja u skladu s općom namjerom da postane svjetskim liderom u području održivog razvoja. Dotadašnja Strategija održivog razvoja revidirana je 2016. godine s posebnim naglaskom na novi pristup nužan za ostvarivanje ciljeva održivog razvoja. Iste godine obnovljen je i konsenzus o ulozi EU u globalnom razvoju te ostvarivanju ciljeva održivog razvoja. EU strategija održivog rasta Europa 2020 uključivala je značajan dio ciljeva održivog razvoja, posebno u području energije i klime. K tome, od 2017. godine prati se implementacija na razini EU te u svim državama članicama, o čemu Eurostat objavljuje godišnja izvješća. Kad je u pitanju ekološka dimenzija UN Agende 2030, EU prati implementaciju Agende u svim ciljevima, no najviše pozornosti posvećuje energetskej politici i klimatskim promjenama. U

tim područjima posljednjih je godina postignut značajan napredak, posebno u kontekstu povećanja udjela obnovljivih izvora energije i smanjenja emisije stakleničkih plinova, a ambicije EU sežu i puno dalje od onoga što je postavljeno kao cilj u Agendi 2030, što demonstrira i nedavno usvojena dugoročna EU strategija s ciljem klimatske neutralnosti do 2050. godine. Unatoč tome što EU institucije ulažu velike napore u kreiranje politika, koje podupiru održivi rast te evidentnom napretku u tom pogledu, EU se nalazi pred ozbiljnim izazovima. Države članice već neko vrijeme osjećaju posljedice klimatskih promjena te je taj proces nemoguće potpuno zaustaviti čak i ako EU postigne klimatsku neutralnost do 2050. godine. Pritom su ključna dva elementa na koja EU mora usmjeriti posebnu pozornost da bi značajnije utjecala na ublažavanje tih posljedica. Prvi se odnosi na proces prilagodbe klimatskim promjenama, što je EU već prepoznala te 2013. godine usvojila Strategiju prilagodbe na razini EU, kojom su i sve države članice obvezane da usvoje nacionalne strategije. Trenutno još samo tri članice nisu osvojile nacionalne strategije - Hrvatska, Latvija i Bugarska. U tom kontekstu problem je i velika razlika između država članica u stupnju svijesti i predanosti klimatskoj akciji. Drugi element odnosi se na ulogu EU u globalnoj klimatskoj akciji, prvenstveno u ostvarivanju ciljeva Pariškog sporazuma. Suočavanje s klimatskim promjenama, naravno, zahtijeva globalno partnerstvo i aktivno sudjelovanje svih dionika - država, nevladnog sektora i poslovne zajednice te, ukoliko se ciljevi Pariškog sporazuma ne dostignu, posljedice će osjetiti i EU, čak i ako ostvari klimatsku neutralnost. EU je prepoznala i taj izazov te stoga dugoročna Strategija za klimatsku neutralnost i naknadno usvojena Rezolucija Europskog parlamenta, kao i dokument Europske komisije „Prema održivoj Europi do 2030.“, naglašavaju upravo proaktivniji

Literatura

Europska komisija (2011) Communication from the Commission to the European Parliament, The Council, The Economic and Social Committee and The Committee of the Regions: Our life insurance, our natural capital: an EU biodiversity strategy to 2020. Bruxelles. Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52011DC0244&from=EN> [28.9.2019.].

Europska komisija (2010) Europa 2020. Europska strategija za pametni, održivi i inkluzivni rast. Dostupno na: <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20iEurope%202020%20-%20EN%20version.pdf> [28.9.2019.].

Europska komisija (2010) Reflection Paper „Towards Sustainable Europe by 2030“. Dostupno na: http://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/rp_sustainable_europe_30-01_en_web.pdf [28.9.2019.].

Europska komisija (2013) Strategy on Adaptation to Climate Change. Dostupno na: http://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/eu_strategy_en.pdf [28.9.2019.].

Europska komisija (2016) The New European Consensus on Development: "Our World, Our Dignity, Our Future". Dostupno na: http://ec.europa.eu/europeaid/new-european-consensus-development-our-world-our-dignity-our-future_en [28.9.2019.].

Europska komisija (2017) Communication from the Commission to the European Parliament, The Council, The Economic and Social Committee and The Committee of the Regions: An Action Plan for nature, people and the economy. Bruxelles. Dostupno na: https://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/fitness_check/action_plan/communication_en.pdf [28.9.2019.].

Europska komisija (2018) Communication from the Commission to the European Parliament, The Council, The Economic and Social Committee, The Committee of the Regions and the European Investment Bank: A Clean Planet for all A European strategic long-term vision for a prosperous, modern, competitive and climate neutral economy. Bruxelles. Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018DC0773&from=EN> [28.9.2019.].

Europska komisija (2018) Strategy for Plastics in a Circular Economy. Dostupno na: <http://ec.europa.eu/environment/circular-economy/pdf/plastics-strategy-brochure.pdf> [28.9.2019.].

Europska komisija, (2019) Report to the European Parliament and the Council on the implementation of the EU Strategy on adaptation to climate change. Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0738&from=EN> [28.9.2019.].

Europski gospodarski i socijalni odbor (2015) The Energy Union strategic framework. Službeni list Europske unije, C 383, pp. 84. Dostupno na: <https://webapi2016.eesc.europa.eu/v1/documents/EESC-2015-01593-00-00-AC-TRA-hr.docx/content> [28.9.2019.].

Europski parlament (2019) Resolution on climate change – a European strategic long-term vision for a prosperous, modern, competitive and climate neutral economy in accordance with the Paris Agreement (2019/2582(RSP)). Dostupno na: http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0217_EN.html [28.9.2019.].

Europski parlament i Vijeće Europske unije (2003) Directive 2000/60/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2000 establishing a framework for Community action in the field of water policy. Službeni list Europske unije, L 327, 22/12/2000, P.0001 - 0073. Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32000L0060&from=EN> [28.9.2019.].

Europski parlament i Vijeće Europske unije (2009) Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council of 30 November 2009 on the conservation of wild birds. Službeni list Europske unije, L 20. Special edition in Croatian: 15(32): 128-146. Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009L0147&from=EN> [28.9.2019.].

Europski parlament i Vijeće Europske unije (2012) Direktiva 2012/27/EU Europskog parlamenta i Vijeća pristup EU u tom kontekstu.

Bandov, G., Herceg Kolman, N., Šlaus, I.

Provedba ekološke dimenzije UN agende 2030 u EU

od 25. listopada 2012. o energetskej učinkovitosti, izmjeni direktiva 2009/125/EZ i 2010/30/EU i stavljanju izvan snage direktiva 2004/8/EZ i 2006/32/EZ. Službeni list Europske unije, L 315. Special edition in Croatian: 12(4): 202-257. Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012L0027&from=HR> [28.9.2019.].

Eurostat (2019) Sustainable development in the European Union: Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context. Dostupno na: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/9940483/KS-02-19-165-EN-N.pdf/1965d8f5-4532-49f9-98ca-5334b0652820> [28.9.2019.].

UN (1998) Kyoto Agreement. Dostupno na: <http://unfccc.int/resource/docs/convkp/kpeng.pdf> [28.9.2019.].

UN (2015) Agenda 2030. Dostupno na: <http://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld> [28.9.2019.].

UN (2017) Ocean, Our Future: Call for Action. Dostupno na: <http://oceanconference.un.org/callforaction> [28.9.2019.].

UN (2017) Paris Agreement. Dostupno na: http://unfccc.int/sites/default/files/english_paris_agreement.pdf [28.9.2019.].

Vijeće Europske unije (1992) Direktiva Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore. Službeni list Europske unije, L 206. Special edition in Croatian: 12(4): 202-257. Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:31992L0043&from=HR> [28.9.2019.].